

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

Kayseri Lisesi Emekli Fizik Öğretmeni ve Müdür Yardımcısı

Başyazar

Türk Harf İnkılabı Haftası Nedeniyle: OSMANLI'DAN BUGÜNE ALFABENİN TARİHİ GELİŞİMİ- 2

ATATÜRK KAYSERİ'DE

Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal, yanlarında Başvekil İsmet Paşa (İnönü) ve Sıhhiye vekili (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı) Doktor Refik (Saydam) ile belli zatlar bulunduğu halde 20 Eylül 1928 perşembe günü saat 14.30'da Kayseri'ye varmıştır. İl sınırında Kayseri Valisi Fuat Bey başkanlığında bir heyet ile parti (CHP) müfettişi Kastamonu milletvekili Ali Nazmi tarafından karşılanmıştır.

Gazi, Kayseri'ye gelişinden hemen sonra Cumhuriyet Halk Partisi binası önünde kadın, erkek yüzlerce halk tarafından etrafı çevrili olduğu halde siyah yazı tahtası başında Kayserilileri yeni Türk harflerinden imtihan etmiş, bu arada gerekli yazı kurallarını da açıklamıştır. Bu sınava, başta vali olmak üzere Hükümet memurları ve subaylar da katılmışlardır. Sınav geçirenlerden çoğu yeni Türk harflerini öğrenmeye başlayalı 5-10 gün olmasına rağmen verdikleri cevaplarda başarı göstermişlerdir. Gazi bu sonuçtan pek memnun kaldıklarını da söylemişlerdir.

Atatürk Kayserililer'e Alfabe'yi Öğretirken

Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal, sınava katılmış olanlardan birine şu cümleyi yazdırmıştır: "Seyahatim esnasında her yerde bilhassa köylerde gördüğüm hayrete şayan meseleler hepimiz için birer ümittir. "

Gazi Kayseri'de kısa bir süre kalmış (14.30-16.30), kendilerini ve yanında bulunan zatları taşıyan özel tren, saat 16.30'da Kayseri'den Ankara'ya doğru yola çıkmıştır.

ANKARA'YA DÖNÜŞ

Atatürk Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Sivas ve Kayseri'de halk arasında yaptığı incelemelerden, verdiği derslerden sonra yanında Başvekil İsmet (İnönü), Sıhhiye Vekili Doktor Refik (Saydam) ve belli zatlar olduğu halde Kayseri'den hareket ederek 21 Eylül 1928 cuma sabahı Ankara'ya dönmüş ve büyük gösterilerle karşılanmıştır.

Atatürk halkın yeni Türk harflerini öğrenmek için nasıl canla başla çalıştığını, birbiriyle âdeta yarışarcasına yazıyı öğrenmekte ivedilik gösterdiğini bu gezilerinde yakından gördü. Ankara'ya döndüğü zaman sevinçlerini ve Milletine teşekkürlerini şöylece açıkladı: "Türk Milletinin hayırlı olduğuna kanaat getirdiği bu yazı meselesinde bu kadar yüksek şuur ve intikal ve bilhassa isticlal göstermekte olduğunu görmek benim için cidden büyük bir saadettir."

25 Ağustos 1928'de, Ankara'da toplanan Öğretmenler Birliğinin Dördüncü Kongresinde, öğretmenler, Son Türkü yeni harflerle okutup yazdırıncaya kadar Büyük Müncinin (Kurtarıncının) açtığı bu yeni yolda sebat ile çalışacaklarına and içtiler.

Türk ulusuna, yeni harfleri öğretmek için, 11 Ekim 1928'de "Millet Mektepleri" denilen halk okulları açıldı Türk harfleri kısa bir sürede bu okulların da yardımıyla öğrenildi.

HARF İNKILABININ YABANCI BASINDA YANKILARI

Harf inkılabı yerli basında olduğu gibi yabancı basında da büyük yankılar uyandırmıştır. Yabancı basından da bir örnek sunuyoruz:

KEMAL'İN BÜTÜN DÜŞÜNCESİ ALFABEYİ DEĞİŞTİRMEK

Özet Çeviri:

Cumhurbaşkanı Atatürk, Ankara Hükümeti tarafından resmen benimsenen Latin Alfabesinin halk kitleleri tarafından geniş çapta öğrenilmesi işini hızlandırmayı kararlaştırmıştır. Cumhurbaşkanı iddialı bir tahminde bulunarak iki yıllık bir süre saptamıştır. Bu süre içinde nüfusun %80'nini oluşturan ve Arap harflerini okuyup yazamayan halk yetiştirilerek Latin harflerinin herkese öğretilmesi ile ilgili çalışmalar tamamlanacaktır.

Enerjik Cumhurbaşkanı Atatürk, sözlerinin bizzat uygulayıcısı olduğunu göstermek üzere ulusal öğretmen rolünü üstlendi Böylece, (A.B.D. Başkanı) Roosevelt yazım kuralla-

rında devrim yapmayı başaramamışken, Atatürk saptadığı kısa süre içinde ya da onu aşarak bu devrimi gerçekleştirmek umudundadır.

Atatürk, yazlık sarayı Dolmabahçe'de çevresinde bulunan kimselere okuma yazma öğretmeye başlamış, ayrıca Türkiye'nin yeni harfleri öğrenmeden kendisini uygar bir ülke olarak sayamayacağını açıkça ilan etmiştir.

Okul çağını geçirmiş olan fabrika işçi ve emekçilerin, devlet dairelerinde çalışanların ve öteki kimselerin, çalışma saatleri içinde ayrılmış özel zamanlarda okuma yazma öğrenmelerine olanak vermek amacıyla bir kampanya düzenlemiştir.

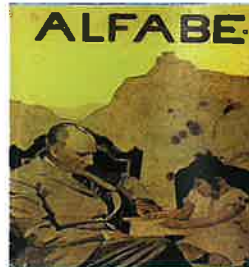
New York Times 2.9.1928

Bilâl N.Şimşir Arşivinden

1899'da Kayseri'de doğan, 41 yıl öğretmen ve idareci olarak hizmet verdikten sonra 1959 da emekli olup 1976'da vefat eden Ahmet Hilmi Güçlü (Resimde oturanlardan soldan sağa 1. sıradaki) Kayseri Lisesi'nde de dışarıdan ücretli derslere girerek öğretmenlik yapmıştır. Yazdığı

ALFABE ile yıllarca Türk çocuklarına okuma-yazma öğretmiştir. 20 milyon baskı yapan ALFABE'den örnek sayfalar sunuyoruz. Bu sayfaları gören eskiler ilkökul ve çocukluk yıllarını hatırlayacaklar sanırım...

Yeni harflerimizin kabulü üzerine Atatürk'e armağan edilen altın levha.

Levhadaki metin:

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından
Reis-i Cumhur
Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine.
Karar Tarihi: 1. İkinci Tesrin - Kasım - 1928

Bu altın levha Anıtkabir'de sergilenmektedir.

Faydalanılan Kaynaklar:

- 1) Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri C.I ve II Ankara 1959
- 2) M.Şakir Ülkütaş, Atatürk ve Harf Devrimi, Ankara 1973
- 3) Faliş Rıfki Atay, Çankaya C.II
- 4) August, Van Kral, Le Pays de Kemal Atatürk, Viyana 1938
- 5) Prof. Sadi İrmak Devrim Tarihi Ankara 1967
- 6) Yazı Devriminin 50. yılı Sergisi T.T. Kurumu 1973
- 7) O.Feyzioğlu, Atatürk İlkeleri ve İnkılâbımız Ankara 1982
- 8) 1938 yılında Kültür Bakanlığı tarafından çıkarılan alfabe A. Hilmi Güçlü
- 9) İstanbul Sühulet Kütüphanesi tarafından çıkartılan, İbrahim Alaettin imzalı Yavrumun Alfabeti...
- 10) Necmeddin Sadık tarafından hazırlanan 1929 tarihli Resimli Yeni Alfabe...
- 11) İstanbul Hilmi Kütüphanesi tarafından piyasaya sürülen Renkli Kolay Alfabe... Basım tarihi: 1928...
- 12) Kanaat Kütüphanesinden 1930 tarihli Sevimli Alfabe (tedrici kelime usulü ile)
- 13) İbrahim Hilmi'nin 5. sınıflar için hazırladığı Hayat Bilgisine Göre Resimli İlk Kiraat... Basım Tarihi 1931...
- 14) Serhat Kitabevi'nin 1976 yılında piyasaya sürdüğü Atatürk Alfabeti...
- 15) 1925 basım tarihli Sevimli Elifba, İbrahim Alaettin imzasını taşıyor.
- 16) Yakub Bugdanoviç ve Arih Hakim'in hazırladığı Köylü Elifbası,... Basım Tarihi: 1925
- 17) Yusuf Özmerdivenli'nin hazırladığı "Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli". C 1,2,3 Ankara 1997